

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT
PROCEDURA ÎN CAMERA PRELIMINARĂ
(cuprins și rezumat)

Conducător de doctorat

Prof. univ. dr. Gheorghită MATEUȚ

Student-doctorand

Stelică-Cătălin MARIN

Cluj-Napoca

2023

CUPRINS

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE PRIVIND CAMERA PRELIMINARĂ _____	1
1.1. Rațiunea introducerii camerei preliminare în procesul penal intern _____	1
1.2. Sursele inspirației legiuitorului român _____	6
1.2.1. Legislațiile anglo-saxone _____	6
1.2.2. Dreptul continental _____	9
1.3. Precedente legislative naționale. Reglementarea existentă în Codul de procedură penală de la 1936 _____	22
1.4. Legătura camerei preliminare cu principiile comune ale procesului penal _____	29
1.4.1. Succintă privire asupra principiilor fundamentale ale aplicării legii procesuale penale române _____	29
1.4.2. Aspecte particulare ale aplicării principiilor generale în faza de cameră preliminară _____	31
1.5. Principiile specifice ale procedurii în camera preliminară _____	35
1.5.1. Considerații generale _____	35
1.5.2. Nepublicitatea ședinței _____	36
1.5.3. Oralitatea dezbaterilor _____	37
1.5.4. Contradictorialitatea _____	38
1.6. Fazele procesului penal român _____	40
1.6.1. Noțiunea de fază a procesului penal _____	40
1.6.2. Diversitatea organelor judiciare care își desfășoară activitatea în fiecare fază procesuală și limitele fazelor procesului penal român _____	43
1.6.3. Forme atipice ale procesului penal român _____	48
1.6.4. Autonomia fazei procesuale a camerei preliminare – argumente _____	50

1.7. Competența judecătorului de cameră preliminară în lumina principiului separației funcțiilor judiciare _____	53
1.8. Celeritatea procesului penal și instituția camerei preliminare _____	66
1.8.1. Termenul rezonabil de desfășurare a procesului penal _____	66
1.8.2. Posibilitatea formulării contestației privind durata procesului penal în cursul fazei de cameră preliminară _____	69
2. Considerații cu privire la viitorul instituției camerei preliminare în contextul legislativ contemporan _____	73
CAPITOLUL II	
OBIECTUL CAMEREI PRELIMINARE _____	79
2.1. Considerații introductive _____	79
2.1.1. Definiția obiectului procedurii _____	79
2.1.2. Delimitarea de obiectul altor faze procesuale _____	81
2.1.2.1. Delimitarea față de obiectul urmăririi penale _____	81
2.1.2.2. Delimitarea față de obiectul judecății _____	83
2.1.3. Complexitatea obiectului camerei preliminare _____	84
2.1.4. Importanța obiectului camerei preliminare _____	86
2.2. Verificarea competenței instanței _____	87
2.2.1. Aplicabilitatea dispozițiilor generale privind competența _____	87
2.2.2. Verificarea din oficiu a competenței instanței _____	89
2.2.3. Verificarea competenței instanței la cerere și excepția de necompetență _____	94
2.3. Verificarea legalității sesizării instanței de judecată _____	97
2.3.1. Actul de sesizare a instanței care poate forma obiectul controlului în camera preliminară _____	97
2.3.2. Actele de sesizare a instanței de judecată care pot forma obiectul controlului de legalitate în alte proceduri _____	103

2.3.2.1. Încheierea judecătorului de cameră preliminară de admitere a plângerii persoanei vătămate contra soluției de clasare și de începere a judecății	103
2.3.2.2. Acordul de recunoaștere a vinovăției	114
2.3.3. Verificarea legalității actului de sesizare a instanței	117
2.3.4. Verificarea regularității rechizitoriului	121
2.4. Verificarea legalității administrării probelor	130
2.4.1. Administrarea și obținerea probelor	130
2.4.2. Distincția dintre legalitate și loialitate în administrarea probelor în faza de urmărire penală	134
2.4.2.1. Verificarea administrării probelor din perspectiva principiului legalității	134
2.4.2.2. Verificarea loialității administrării probelor	136
2.4.3. Conținutul verificării legalității și loialității administrării probelor	140
2.4.4. Verificarea legalității administrării probelor în cazul utilizării metodelor speciale de supraveghere ori cercetare și a procedurii probatoriu al percheziției corporale sau asupra vehiculelor în ipoteza infracțiunilor flagrante	153
2.4.4.1. Aspecte comune	153
2.4.4.2. Verificarea legalității administrării probelor în cazul utilizării metodelor speciale de supraveghere ori cercetare	154
2.4.4.3. Verificarea legalității administrării probelor în cazul procedurii probatoriu al percheziției corporale sau asupra vehiculelor în ipoteza infracțiunilor flagrante	158
2.4.5. Verificarea legalității înregistrărilor obținute prin activități specifice culegerii de informații	161
2.4.6. Excluderea probelor obținute în mod nelegal – importantă garanție a legalității în procesul penal	166
2.4.6.1. Excluderea probelor principale	166
2.4.6.1.1. Aspecte preliminare	166
2.4.6.1.2. Ipoteze de excludere obligatorie	169

2.4.6.1.3. Sancționarea probelor obținute în mod nelegal _____	170
2.4.6.2. Excluderea probelor derivate _____	173
2.4.7. Extinderea aplicării sancțiunii excluderii în ipoteza încălcării principiului loialității administrării probelor _____	174
2.5. Verificarea legalității efectuării actelor de către organele de urmărire penală _____	176
2.5.1. Actele care pot forma obiectul verificării _____	176
2.5.2. Verificarea privind cuprinsul actelor întocmite de organele de urmărire penală _____	183
2.5.3. Verificarea privind competența efectuării actelor de urmărire penală _____	191
2.5.4. Verificarea privind condițiile de admisibilitate ale actelor organelor de urmărire penală _____	198
<hr/>	
2.5.4.1. Aspecte generale privind condițiile de admisibilitate a actelor de procedură _____	198
2.5.4.2. Condiții de fond necesare pentru valabilitatea actelor de procedură _____	199
2.5.4.3. Condiții de formă necesare pentru valabilitatea actelor de procedură _____	200
CAPITOLUL III	
DESFĂȘURAREA PROCEDURII ÎN CAMERA PRELIMINARĂ _____	203
3.1. Aspecte generale privind procedura în camera preliminară _____	203
3.2. Efectele jurisprudenței Curții Constituționale asupra modului de desfășurare a procedurii în camera preliminară _____	205
3.3. Remedii ale principiului imparțialității judecătorului în camera preliminară _____	213
3.3.1. Abținerea și recuzarea _____	213
3.3.2. Strămutarea în cursul procedurii de cameră preliminară _____	217
3.4. Soluționarea procedurii de cameră preliminară în urma dezbaterilor inițiale _____	219
3.4.1. Considerații introductive _____	219
3.4.1.1. Conceptul de soluționare a procedurii de cameră preliminară _____	219
3.4.1.2. Distincția dintre soluții și modurile de soluționare a cererilor și excepțiilor _____	221

3.4.1.3. Mecanismul de reglementare _____	222
3.4.1.3.1. Reglementarea soluționării la sfârșitul dezbaterilor inițiale în camera preliminară _____	222
3.4.1.3.2. Reglementarea separată a modului de soluționare a procedurii de cameră preliminară _____	223
3.4.2. Structura procedurii de soluționare a cauzei în camera preliminară _____	224
3.4.2.1. Măsurile premergătoare _____	224
3.4.2.1.1. Natura juridică _____	225
3.4.2.1.2. Repartizarea aleatorie a cauzei penale _____	225
3.4.2.1.3. Conținutul măsurilor premergătoare _____	227
3.4.2.1.3.1. Comunicarea copiei certificate a rechizitoriului și, după caz, a traducerii autorizate a acestuia _____	228
3.4.2.1.3.2. Informarea inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate cu privire la obiectul procedurii în camera preliminară _____	232
3.4.2.1.3.3. Informarea inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate cu privire la drepturile procesuale _____	232
3.4.2.1.3.4. Încunoștințarea în privința termenului de formulare a cererilor și excepțiilor _____	235
3.4.2.1.3.5. Stabilirea termenului în care se pot formula în scris cereri și excepții și natura juridică a acestuia _____	235
3.4.2.1.3.5.1. Stabilirea termenului în care se pot formula în scris cereri și excepții _____	235
3.4.2.1.3.5.2. Natura juridică a termenului de formulare a cererilor și excepțiilor în procedura camerei preliminare _____	237
3.4.2.1.3.6. Luarea măsurilor necesare în vederea desemnării unui avocat din oficiu și stabilirea termenului înăuntrul căruia acesta poate formula în scris cereri și excepții _____	242
3.4.2.1.3.7. Fixarea termenului pentru soluționarea cererilor și excepțiilor. Citarea părților, a persoanei vătămate și încunoștințarea procurorului cu privire la termenul stabilit _____	244
3.4.2.2. Ședința de soluționare _____	244

3.4.2.2.1. Verificările prealabile _____	244
3.4.2.2.2. Cercetarea judecătorească _____	245
3.4.2.2.3. Standardul probei în camera preliminară _____	252
3.4.2.2.4. Dezbaterile judiciare _____	255
3.4.2.3. Deliberarea și luarea hotărârii _____	255
3.4.2.3.1. Modul de rezolvare a cererilor și excepțiilor _____	255
3.4.2.3.2. Soluțiile judecătorului de cameră preliminară _____	258
3.4.2.3.2.1. Considerații preliminare _____	258
3.4.2.3.2.2. Începerea judecății _____	262
3.4.2.3.2.3. Restituirea cauzei la procuror _____	265
3.4.2.3.2.3.1. Scurt istoric al reglementării _____	265
3.4.2.3.2.3.2. Restituirea cauzei la procuror în urma dezbaterilor inițiale în camera preliminară _____	271

CAPITOLUL IV

SOLUȚIONAREA PROCEDURII DE CAMERĂ PRELIMINARĂ DUPĂ REMEDIEREA RECHIZITORIULUI _____	278
4.1. Procedura de remediere a neregularităților de către procuror _____	278
4.1.1. Dispoziția judecătorului de cameră preliminară cu privire la remedierea neregularităților actului de sesizare _____	278
4.1.2. Cazul în care se aplică _____	279
4.1.3. Termenul de remediere _____	281
4.1.4. Actul procedural prin care pot fi remediate neregularitățile rechizitoriului în faza camerei preliminare _____	284
4.2. Ședința de soluționare propriu-zisă și dezbaterile finale _____	288
4.3. Soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară în cadrul ședinței subsecvente _____	289

4.3.1. Restituirea cauzei la procuror _____	289
4.3.2. Începerea judecării _____	296
CAPITOLUL V	
MĂSURILE PROCESUALE ÎN FAZA DE CAMERĂ PRELIMINARĂ _____	298
5.1. Considerații preliminare _____	298
5.2. Măsurile preventive _____	300
5.2.1. Controlul judiciar _____	300
5.2.2. Controlul judiciar pe cauțiune _____	305
5.2.3. Arestul la domiciliu _____	306
5.2.4. Arestarea preventivă _____	310
5.3. Măsurile asigurătorii în camera preliminară _____	316
5.4. Măsurile de siguranță cu caracter medical în faza de cameră preliminară _____	324
5.4.1. Obligarea provizorie la tratament medical _____	324
5.4.2. Internarea medicală provizorie _____	328
5.5. Măsurile de ocrotire _____	330
CAPITOLUL VI	
CALEA DE ATAC ÎN CAMERA PRELIMINARĂ _____	332
6.1. Contestația _____	332
6.1.1. Aspecte generale _____	332
6.1.2. Titularii contestației _____	333
6.1.3. Termenul de declarare a contestației _____	335
6.1.4. Obiectul contestației _____	336
6.1.5. Competența de soluționare a contestației _____	339
6.2. Cererile și excepțiile care pot fi invocate în etapa de contestație _____	339

6.3. Procedura aplicabilă	342
6.3.1. Desfășurarea procedurii	342
6.3.2. Măsurile premergătoare	344
6.3.3. Ședința de soluționare	345
6.3.3.1. Verificările prealabile	345
6.3.3.2. Cercetarea judecătorească	346
6.3.3.3. Dezbaterile judiciare	347
6.3.3.4. Deliberarea și luarea hotărârii	347
6.3.3.4.1. Modul de rezolvare a cererilor și excepțiilor	347
6.3.3.4.2. Soluțiile în etapa de contestație	348
6.3.3.4.2.1. Respingerea contestației	348
6.3.3.4.2.2. Admiterea contestației	349
6.3.3.4.2.2.1. Pronunțarea unei noi soluții	349
6.3.3.4.2.2.1.1. Începerea judecății	349
6.3.3.4.2.2.1.2. Restituirea cauzei la procuror	350
6.3.3.4.2.2.1.3. Autoritatea de lucru judecat a încheierii judecătorului de cameră preliminară	352
6.3.3.4.2.2.2. Desființarea cu trimitere a cauzei spre rejudecare	356
6.4. Reluarea procedurii de cameră preliminară	361
CONCLUZII	366
BIBLIOGRAFIE	382

CUVINTE CHEIE

Camera preliminară; separația funcțiilor judiciare; celeritatea procesului penal; verificarea competenței instanței; verificarea legalității rechizitoriului; excluderea probelor; standardul probei; sancțiunea nulității; începerea judecării; restituirea cauzei la procuror.

REZUMAT

Prezenta lucrare are ca obiect analiza procedurii în camera preliminară, astfel cum aceasta este reglementată în dreptul intern, prin prisma procedurilor asemănătoare identificate în dreptul comparat. Odată cu intrarea în vigoare a Codului de procedură penală actual, legiuitorul a adus multiple noutăți în configurația procesului penal român, dintre toate acestea instituția camerei preliminare fiind în mod evident cea care a ridicat în literatura de specialitate și în sălile de judecată cele mai multe discuții privitoare la interpretarea și aplicarea normei procesual penale. De asemenea, intervenția masivă a Curții Constituționale prin deciziile pronunțate asupra acestei noi faze procesuale a fost de natură să intensifice incertitudinea cu referire la modul de interpretare a dispozițiilor care disciplinează camera preliminară.

De altfel, instituțiile juridice inedite introduse în cuprinsul Codului de procedură penală actualmente în vigoare, multe transplantate din arhitectura altor sisteme procesual penale, au fost deja reajustate. Sub acest aspect, socotim că nesiguranța legiuitorului român a determinat o acută lipsă de stabilitate a procedurii penale, multiplele modificări aduse procedurii de cameră preliminară reprezentând exemplul elocvent în acest sens.

Potrivit Expunerii de motive la proiectul Codului de procedură penală actual, instituția camerei preliminare este de natură a produce un efect direct, pozitiv cu privire la celeritatea soluționării cauzelor penale, eliminând o lacună a dispozițiilor procesual penale existente sub imperiul Codului de procedură penală anterior, care permiteau ca examinarea legalității actului de sesizare a instanței, respectiv a probelor administrate în cursul fazei prejudeciale a urmăririi penale să conducă, în extrem de multe cazuri, la împiedicarea, pe durată nedeterminată, a începerii cercetării judecătorești.

În acest context procesual, legiuitorul a fost preocupat să înscrie în cadrul fazei de cameră preliminară dispoziții menite să înlăture posibilitatea unei restituiri ulterioare, în faza judecării, a cauzei penale la procuror, ținând seama că legalitatea probatoriului și a trimiterii în judecată sunt verificate în această fază a doua a procesului penal.

Ca structură, teza de doctorat este divizată în șase capitole care, la rândul lor, conțin mai multe secțiuni și subsecțiuni, în raport de nevoia de sistematizare a aspectelor supuse analizei.

Primul capitol este dedicat considerațiilor introductive privind camera preliminară, sens în care am învederat, în primul rând, rațiunea introducerii acestei instituții în procesul penal intern, pe parcursul căreia judecătorul exercită funcția judiciară a verificării legalității trimiterii în judecată. Instituția camerei preliminare este inspirată din legislațiile anglo-saxone, în care este regăsită o procedură de natură a permite realizarea unei verificări preliminare cu privire la fundamentarea urmăririi penale anterior debutului judecătii. De altfel, legislațiile anglo-saxone au avut un rol decisiv în ceea ce privește influențarea sistemelor juridice din Italia, Portugalia, Germania sau Spania, care au fost avute în vedere de legiuitorul român cu prilejul redactării Codului de procedură penală actualmente în vigoare. Însă, comparativ cu legislațiile mai sus menționate, verificarea efectuată de judecător în camera preliminară este limitată la aspectele ce țin de legalitatea materialului de urmărire penală. Sub acest aspect, am învederat că rolul procedurii intermediare nu trebuia să se rezume la scurtarea duratei procesului penal, ci era necesar ca legiuitorul să urmărească și evitarea unei judecătii inutile, care poate fi declanșată de emiterea unui rechizitoriu care nu se fundamentează pe probe solide, impunându-se astfel extinderea obiectului procedurii la un control de suficiență a probelor.

Instituția camerei preliminare nu este cu totul nouă în știința procesual penală din țara noastră, ținând seama că fondul legislativ din România a mai cunoscut o reglementare asemănătoare care purta denumirea de *ședință pregătitoare*, înscrisă în cuprinsul Codului de procedură penală de la 1936 prin Decretul nr. 506/1953¹. Însă, competența instanței de judecată în cadrul procedurii mai sus-amintite era una largă, având în vedere că acest organ judiciar putea să se pronunțe cu privire la toate chestiunile de drept material și de drept procesual penal, cu condiția de a nu se aduce atingere fondului cauzei.

De asemenea, în cadrul capitolului de debut al prezentei lucrări am supus analizei legătura camerei preliminare cu principiile comune ale procesului penal și am identificat principiile specifice ale fazei a doua a procesului penal, respectiv: nepublicitatea, caracterul în parte scris și în parte oral al procedurii, precum și contradictorialitatea mărginită a dezbaterilor judiciare. Subliniind autonomia fazei procesuale a camerei preliminare, am argumentat în sensul existenței posibilității formulării contestației privind durata procesului penal în cursul acestei proceduri.

¹ Buletinul Oficial nr. 53, din data de 14 decembrie 1953.

O secțiune separată este dedicată analizei competența judecătorului de cameră preliminară în lumina principiului separației funcțiilor judiciare. În acest sens, am arătat că atribuția cea mai importantă a judecătorului de cameră preliminară o reprezintă, cu certitudine, cea de verificare a legalității trimiterii în judecată. Însă, în afara obiectului specific fazei de cameră preliminară, prevăzut în art. 342 C. pr. pen., legiuitorul a instituit și alte activități asupra cărora acest organ judiciar este chemat a dispune în timpul procedurii-filtru reglementate de art. 342-348 C. pr. pen. Totodată, judecătorului de cameră preliminară îi revine importanta sarcină de a analiza plângerile introduse împotriva soluțiilor de clasare (în procedura prevăzută de art. 341 C. pr. pen., atașată fazei de urmărire penală), după cum derulează procedura confirmării soluției de renunțare la urmărirea penală adoptată de procuror. În plus, după cum reiese din art. 54 C. pr. pen., acest organ judiciar soluționează și alte situații prevăzute expres de lege, în această categorie fiind incluse: procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale și cea de confiscare sau de desființare de înscrisuri în cazul dispunerii clasării.

Nu în ultimul rând, în cadrul capitolului de debut, am făcut anumite considerații referitoare la viitorul instituției camerei preliminare în contextul legislativ contemporan. Sub acest aspect, în contextul unei instabilități fără precedent a procedurii penale, am învederat intenția legiuitorului de eliminare a funcției de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată [art. 3 alin. (1) lit. c) C. pr. pen.], ca funcție judiciară separată, conferită judecătorului de cameră preliminară. Ca o consecință directă a abrogării acestei funcții judiciare, s-a dorit renunțarea la camera preliminară, ca fază procesuală distinctă a procesului penal. Sub acest aspect, în opinia noastră, dispariția procedurii intermediare ar fi fost doar aparentă, întrucât ea ar fi urmat să fie substituită cu procedura verificărilor prealabile la judecata în primă instanță. Cu alte cuvinte, ar fi fost vorba despre o nouă formă cu același fond.

Opinăm în sensul că intenția de modificare legislativă mai sus menționată nu este de natură a îmbunătăți calitatea actului de justiție, neimpunându-se astfel eliminarea fazei de cameră preliminară din configurația procesului penal, ci doar modificarea acesteia, astfel cum am argumentat în cuprinsul tezei de doctorat. Camera preliminară reprezintă o instituție care a prins un anumit contur, funcționând în arhitectura procesului penal din țara noastră de aproape 10 ani și care, în pofida mai multor deficiențe semnalate, ar trebui să rămână în vigoare.

Al doilea capitol cuprinde cea mai extinsă analiză din cuprinsul prezentei lucrări, întrucât vizează obiectul complex al procedurii în camera preliminară. Mai întâi, am considerat oportun să definim obiectul procedurii în camera preliminară și să îl delimităm de obiectul altor faze ale procesului penal. *De lege lata*, obiectul procedurii intermediare rezidă în verificarea a patru aspecte fundamentale în ceea ce privește derularea ulterioară a fazei judecătorești: competența

instanței, legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. După cum se poate observa, legiuitorul a înțeles să limiteze obiectul procedurii în camera preliminară la verificarea elementelor ce țin de legalitatea urmăririi penale, excluzând orice verificare a temeiniciei.

Importanța fazei de cameră preliminară, a cărei obiect vizează o judecată exclusiv în drept cu privire la dosarul de urmărire penală, este una covârșitoare în economia procesului penal privit în ansamblul său. Sub acest aspect, este important de reținut că judecătorului îi revine obligația de a examina întreg dosarul de urmărire penală în ceea ce privește toate aspectele de legalitate, lucru care este, cu puterea evidenței, de natură să influențeze în mod direct soluționarea cauzei penale pe fond.

O primă evaluare, făcută în amonte procedurii în camera preliminară, vizează competența instanței. Astfel, ținând seama că procedura de cameră preliminară are loc ulterior trimiterii în judecată prin rechizitoriu, judecătorul de cameră preliminară, ca organ judiciar care face parte din cadrul instanței judecătorești competente, conform legii, să judece cauza în primă instanță, trebuie să verifice, cu întâietate, dacă instanța sesizată este competentă. O problemă interesantă analizată în cadrul acestei secțiuni a privit chestiunea referitoare la posibilitatea schimbării încadrării juridice în cursul fazei de cameră preliminară, având ca efect derivat declinarea competenței. În opinia noastră, judecătorul poate proceda la schimbarea încadrării juridice reținute în rechizitoriu în cazul în care constată că aceasta este eronată exclusiv față de greșita raportare a procurorului la norma de incriminare.

Într-o secțiune distinctă, am procedat la analiza verificării legalității sesizării instanței de judecată. Actul de sesizare a instanței care poate forma obiectul controlului în camera preliminară îl constituie rechizitoriul. Deopotrivă, au fost supuse analizei și actele de sesizare a instanței de judecată care pot forma obiectul controlului de legalitate în alte proceduri (în acest sens, am avut în vedere încheierea judecătorului de cameră preliminară de admitere a plângerii persoanei vătămate contra soluției de clasare și de începere a judecării, precum și acordul de recunoaștere a vinovăției).

După cum se poate observa, între atribuțiile conferite de lege prin care judecătorul de cameră preliminară își exercită funcția judiciară, prin raportare la dispozițiile generale înscrise în art. 54 lit. a) C. pr. pen., un rol substanțial îl ocupă verificarea legalității trimiterii în judecată dispuse prin rechizitoriu. Această activitate fundamentală a judecătorului în cursul fazei a doua a procesului penal este transpusă pe plan particular prin intermediul dispozițiilor art. 342 C. pr. pen., în care se arată că obiectul procedurii în camera preliminară este reprezentat, în primul rând, de verificarea, ulterior trimiterii în judecată, a competenței și a legalității sesizării

instanței. Am arătat faptul că nu se poate pune semnul egalității între noțiunea de *legalitate* și cea de *regularitate* folosite în ceea ce privește activitatea de verificare a sesizării instanței prin rechizitoriu. Credem că noțiunea de *nelegalitate* are în vedere orice nesocotire a prevederilor legii relativ la trimiterea în judecată și sesizarea instanței, înfățișându-se ca o noțiune mai întinsă decât cea de *neregularitate*, cea din urmă indicând doar neîntrunirea condițiilor de formă și de fond ale rechizitoriului.

Ulterior, am procedat la analiza verificării legalității administrării probelor în camera preliminară, făcând inclusiv convenita diferențiere dintre legalitate și loialitate în administrarea probelor în faza de urmărire penală. În acest sens, am arătat că, ținând seama de prevederile art. 342 C. pr. pen., verificarea legalității și loialității administrării probelor în cursul fazei de urmărire penală reprezintă un alt obiectiv major al procedurii camerei preliminare, fiind concepută distinct de verificarea regularității actului de sesizare. Întrucât faza judecătii va debuta de la probatoriul administrat în cadrul urmăririi penale, este firesc ca inculpatul să încerce ca, prin cererile și excepțiile formulate, să determine diminuarea acestuia. Judecătorul de cameră preliminară procedează, astfel, la verificarea incidenței sancțiunii excluderii probelor obținute în mod nelegal.

În cursul fazei de cameră preliminară nu se procedează la evaluarea pertinentei, utilității sau concludenței probelor, astfel cum se întâmplă în cadrul cercetării judecătorești, analiza judecătorului fiind cantonată doar în sfera legalității. Socotim că judecătorul nu va proceda la verificarea legalității tuturor probelor administrate de către organele de urmărire penală, fiind avute în vedere doar probele care vizează fapta și persoana pentru care procurorul a adoptat soluția trimiterii în judecată și care conturează obiectul și limitele judecătii, fiind necesar ca acestea să fie indicate în mod corespunzător în cuprinsul rechizitoriului.

O analiză separată a vizat verificarea legalității administrării probelor în cazul utilizării metodelor speciale de supraveghere ori cercetare și a procedurii probatoriu al percheziției corporale sau asupra vehiculelor în ipoteza infracțiunilor flagrante. În același sens am procedat și în ceea ce privește analiza verificării legalității înregistrărilor obținute prin activități specifice culegerii de informații, ca urmare a modificărilor recente aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 201/2023².

În ultima parte a celui de-al doilea capitol al lucrării de doctorat am supus cercetării activitatea de verificare a legalității efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Astfel, constituie obiect al procedurii în camera preliminară și verificarea legalității efectuării

² M. Of. nr. 618 din 6 iulie 2023.

actelor (procesuale și procedurale) în prima fază a procesului penal, sens în care poate deveni incidentă sancțiunea nulității absolute sau relative. În opinia noastră, vor face obiectul controlului de legalitate doar actele care stau la baza rechizitoriului, verificările efectuate de către judecătorul de cameră preliminară concentrându-se în jurul actului de sesizare a instanței.

Al treilea capitol al lucrării este consacrat desfășurării procedurii în camera preliminară. Din această perspectivă, am învederat, în primul rând, efectele jurisprudenței Curții Constituționale asupra modului de desfășurare a procedurii intermediare. Astfel, prevederile care reglementează faza camerei preliminare au fost în multiple rânduri criticate prin intermediul excepțiilor de neconstituționalitate, unele dintre acestea fiind admise și conducând, în consecință, la modificarea textelor legale de referință. Practic, se poate afirma că, prin jurisprudența Curții Constituționale s-a realizat constituționalizarea procedurii în camera preliminară, având drept urmare mai multe modificări fundamentale cu privire la această fază procesuală.

În continuare, au fost supuse analizei remediile principiului imparțialității judecătorului în camera preliminară. În concret, au fost avute în vedere atât abținerea și recuzarea, cât și strămutarea în cursul fazei a doua a procesului penal.

Într-o secțiune separată, am examinat soluționarea procedurii intermediare în urma dezbaterilor inițiale, definind, mai întâi, conceptul de soluționare a procedurii de cameră preliminară și făcând distincția dintre soluții și modurile de soluționare a cererilor și excepțiilor. În opinia noastră, modalitatea de soluționare a cererilor și excepțiilor formulate de părți sau de persoana vătămată ori a excepțiilor ridicate din oficiu constituie premisa modalității de soluționare a procedurii de cameră preliminară (prin pronunțarea soluției de începere a judecății sau, după caz, a restituirii cauzei la parchet).

De asemenea, am arătat că faza procesuală a camerei preliminare înglobează în structura sa: măsurile premergătoare, dezbaterile judiciare și soluțiile, toate acestea fiind analizate pe larg în cel de-al treilea capitol al lucrării. În situația în care nu au fost formulate cereri sau excepții și nu au fost ridicate excepții din oficiu de către judecătorul de cameră preliminară, nu se vor parcurge decât două etape: măsurile premergătoare și soluțiile. Totodată, am învederat că, în urma intervenției instanței de contencios constituțional, s-a deschis calea unei veritabile cercetări judecătorești în cursul procedurii în camera preliminară. Sub acest aspect, am argumentat în sensul că este necesară intervenția legiuitorului în sensul determinării unui standard de probă aplicabil în cursul acestei faze procesuale.

Indiferent de soluția pronunțată de judecător la finalul procedurii în camera preliminară, este obligatorie continuarea activității procesuale, după caz, fie în sens progresiv (ca urmare a

trecerii dosarului în faza de judecată), fie în sens regresiv (ca urmare a reluării urmăririi penale). Totodată, credem că este o greșeală flagrantă adoptarea tezei conform căreia, în faza camerei preliminare, se exclude incidența oricărui caz de stingere a acțiunii penale, ținând seama că nu toate impedimentele prevăzute în art. 16 alin. (1) C. pr. pen. sunt incompatibile cu dispozițiile art. 342 C. pr. pen., text de lege care reglementează obiectul procedurii camerei preliminare.

Al patrulea capitol al lucrării este dedicat aspectelor relative la soluționarea procedurii de cameră preliminară ulterior remedierii rechizitoriului. Sub acest aspect, potrivit legii procesual penale, în măsura în care judecătorul constată prin încheiere neregularități ale actului de sesizare a instanței sau dacă sancționează cu nulitatea actele de urmărire penală întocmite cu nesocotirea legii ori exclude una sau mai multe dintre probele administrate în cursul urmăririi penale (dar nu toate), procurorului îi incumbă sarcina ca, în termen de 5 zile de la comunicarea hotărârii, să remedieze neregularitățile rechizitoriului și să comunice dacă menține dispoziția trimiterii în judecată sau, din contră, solicită restituirea cauzei.

Altfel spus, procedura cu caracter incidental reglementată în art. 345 alin. (3) C. pr. pen. vizează realizarea, într-un termen scurt, a activităților necesare pentru remedierea actului de sesizare a instanței și comunicarea de către procuror a poziției sale procesuale în privința dispoziției de trimitere în judecată, în sensul menținerii sau nu a acesteia. Această etapă absentează în celelalte ipoteze (când nu au fost formulate cereri sau excepții, cererile și excepțiile au fost respinse în integralitate, respectiv a intervenit excluderea tuturor probelor administrate în cursul urmăririi penale), întrucât faza de cameră preliminară a fost deja soluționată (prin dispunerea începerii judecății sau a restituirii cauzei la parchet, după caz).

O analiză separată a privit actul procedural prin care pot fi remediate neregularitățile rechizitoriului în faza camerei preliminare, în contextul în care dispozițiile legii procesual penale actualmente în vigoare nu fac referire la forma pe care trebuie să o îmbrace răspunsul procurorului. De asemenea, au fost spuse analizei soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară în cadrul ședinței subsecvente.

Al cincilea capitol al tezei de doctorat vizează măsurile procesuale în faza camerei preliminare. Sub acest aspect, distinct de funcția judiciară de verificare a legalității trimiterii în judecată [art. 3 alin. (1) lit. c) C. pr. pen.], legiuitorul a stabilit în competența judecătorului de cameră preliminară atribuții cu referire la măsurile procesuale de natură a leza drepturi și libertăți fundamentale. În acest sens, avem în vedere măsurile preventive, măsurile asigurătorii, precum și măsurile de siguranță provizorii, cu privire la care, în cursul fazei de cameră preliminară, sunt formate dosare asociate.

Astfel, în cursul fazei a doua a procesului penal se poate dispune oricare dintre măsurile preventive prevăzute de lege, excepția constituind-o reținerea. Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în sensul luării măsurii preventive prin încheiere, din oficiu sau la cererea procurorului. Din această ultimă perspectivă, procurorul poate formula propunerea de luare a măsurii fie prin actul de sesizare a instanței, în conformitate cu dispozițiile art. 330 C. pr. pen., fie ulterior, în tot cursul fazei de cameră preliminară. De asemenea, potrivit legii, în camera preliminară se poate constata încetarea de drept a măsurilor preventive dispuse anterior (în faza prejuristicională sau în cursul camerei preliminare), după cum acestea pot fi înlocuite sau revocate de către judecător. În ipoteza în care au fost dispuse anterior, măsurile preventive sunt supuse unei proceduri de verificare periodică, atât din perspectiva legalității, cât și a temeiniciei.

Ulterior analizării măsurilor preventive, am continuat cu examinarea, într-o secțiune distinctă, a măsurilor asigurătorii în camera preliminară, sens în care am făcut vorbire inclusiv despre dispozițiile cuprinse în art. 250² C. pr. pen. prin care s-a reglementat, într-o manieră deficitară, o procedură de verificare periodică a acestor măsuri procesuale în tot cursul procesului penal. Bunăoară, legiuitorul nu a reglementat în mod expres termenul de un an și cu privire la faza camerei preliminare, ci pare să îl circumscrie doar fazei judecătorești. Totodată, am adus argumente în sensul că termenele prevăzute în textul de lege anterior indicat constituie veritabile termene substanțiale.

Nu în ultimul rând, au fost supuse analizei măsurile de siguranță cu caracter medical în faza de cameră preliminară, precum și măsurile de ocrotire.

Al șaselea capitol al lucrării este consacrat căii de atac în cursul procedurii în camera preliminară. În acest sens, calea de atac ordinară care poate fi formulată împotriva celor decise de judecătorul din cadrul instanței sesizate cu rechizitoriul este contestația, aceasta fiind guvernată de regulile speciale înscrise în art. 347 C. pr. pen., care se completează cu prevederile comune care sunt compatibile, reglementate în art. 425¹ C. pr. pen. Obiectul căii de atac a contestației îl reprezintă: soluția judecătorului pronunțată la finalul procedurii, potrivit art. 346 alin. (1)-(4²) C. pr. pen., indiferent de felul acesteia; modul de soluționare a cererilor și a excepțiilor formulate în cursul procedurii de cameră preliminară. Contestația poate avea în vedere ambele paliere ale deciziilor judecătorului sau, după caz, numai unul dintre acestea.

Procedura soluționării căii de atac a contestației este prevăzută în dispozițiile art. 347 alin. (3) C. pr. pen., după cum urmează: contestația se soluționează în camera de consiliu, cu citarea inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului. De asemenea, prevederile înscrise în art. 345 și în art. 346 C. pr. pen., referitoare la procedura

derulată în fața judecătorului din cadrul instanței sesizate cu rechizitoriul și la soluții, sunt aplicabile în mod corespunzător.

Din această ultimă perspectivă, au fost supuse analizei soluțiile în etapa de contestație, precum și autoritatea de lucru judecat a încheierii judecătorului de cameră preliminară, de la care am identificat anumite veritabile excepții. Sub acest aspect, am avut în vedere posibilitatea ca instanța de judecată să procedeze la o nouă verificare a legalității și loialității probelor care au fost administrate în cursul primei faze procesuale. Astfel, prin parag. 29 din Decizia Curții Constituționale nr. 802 din 5 decembrie 2017³ s-a arătat expres că verificarea legalității sau loialității probelor este admisă și în cadrul fazei de judecată, în acest sens găsim și aplicabilitatea regula generală conform căreia sancțiunea nulității absolute se poate invoca în tot cursul procesului. O altă excepție de la efectul autorității de lucru judecat a încheierii rămase definitive a judecătorului de cameră preliminară decurge din Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din data de 21 octombrie 2021⁴, prin care s-a arătat că neregularitățile actului de sesizare a instanței referitoare la descrierea faptei imputate inculpatului se pot constata și de către instanța investită cu soluționarea fondului cauzei, ulterior parcurgerii procedurii intermediare a camerei preliminare.

Nu în ultimul rând, am supus analizei, în cadrul unei secțiuni distincte, instituția reluării procedurii de cameră preliminară. În acest sens, într-o exprimare vagă, dispozițiile art. 386¹ C. pr. pen., recent introduse prin Legea nr. 201/2023, stabilesc că, în situația în care în cursul fazei de judecată se constată nulitatea absolută a procedurii camerei preliminare, instanța de judecată urmează ca, prin încheiere, să procedeze la desființarea actului prin care s-a pronunțat soluția începerii judecării, determinând limitele în care procedura intermediară va fi reluată. Potrivit aceluiași prevederi legale, împotriva încheierii instanței se poate introduce calea de atac a contestației, potrivit art. 425¹ C. pr. pen.

Summa summarum, pe tot parcursul prezentei lucrări am învederat aspectele pozitive ale reglementării procedurii în camera preliminară în dreptul intern, după cum nu am ezitat să criticăm, în mod argumentat, vulnerabilitățile pe care le-am întâlnit. Considerăm că înscrierea în Codul de procedură penală actual a instituției camerei preliminare este pe deplin justificată, în acest fel putând fi evitate procesele construite cu nesocotirea prevederilor legale. În pofida faptului că, în mod evident, se pot aduce argumente serioase în favoarea ideii de abrogare a procedurii în camera preliminară (după cum se cunoaște, în cele mai multe dintre cazuri, scopul

³ M. Of. nr. 116 din 6 februarie 2018.

⁴ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, cauza C-282/20, disponibilă pe <https://curia.europa.eu/juris>.

pentru care a fost instituită funcția de verificare cu celeritate a legalității fazei prejurisdicționale nu a fost atins, iar judecătorul de cameră preliminară este același cu cel care va compune completul instanței ce se va pronunța asupra fondului cauzei), apreciem că nu este necesară eliminarea acestei proceduri din configurația procesului penal actual, ci doar modificarea acesteia, astfel cum am arătat în cuprinsul prezentei lucrări.